

Őszi búza várható növény-egészségügyi helyzete 2009-ben

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

2009-01-19

Az aratás július első felében - a szokásos időpontnál mintegy 2 héttel előbb - kezdődött el, a terméseredmény jól alakult, 4,5 - 5,5 t / ha volt.

Őszi búza (*Triticum aestivum*)

A vetést szeptember végétől kezdték meg, a korai vetések már októberben soroltak, de kezdetben a növényeke a szárazság miatt vontatottan fejlődtek, novemberben a vetésterület nagy részén bokrosodás volt jellemző. A búza csaknem mindenütt jól telet. Április elején a fejlettebb állományokban egy szárcsomós állapot -, május elején zászlóslevél megjelenése, május közepén kaláshányás, június elején virágzás, a hónap közepén a szemek tejes- és viaszérése volt jellemző. Megdőlés a vetésterület 30%-án fordult elő, ami nehezítette a betakarítást. Az aratás július első felében - a szokásos időpontnál mintegy 2 héttel előbb - kezdődött el, a terméseredmény jól alakult, 4,5 - 5,5 t / ha volt.

Gabonalisztharmat (*Brumeria graminis*)

Lisztharmatfertőzés helyenként, észlelési szinten március közepétől észlelhető volt. Április közepétől gyakoribbá váltak a tünetek, de ezek csak a sűrűbb állományokban, a szár alsó harmadában és az alsó leveleken voltak megfigyelhetők. Szárbainduláskor a vizsgált terület 7 %-án a fertőzés már a zászlós levélen is előfordult. A kaláshányás időszakában a kalász és felső levelek védelme érdekében a szisztemikus, széles hatásspektrumú fungiciddel történő kezelés általános volt. Ennek eredményeképpen a felső levélemelet vonatkozásában a vetésterület 11%-a volt fertőzött és kalászokon csak az érzékeny fajtákon, vagy a nem permetezett állományokban okozott megbetegedést.

Virágzás időszakában a fertőzés az alsó náduszon és leveleken erősebb volt; a felső 3 levél emeleten az állományok 12%-a gyenge, 2 %-a közepes mértékben volt fertőzött, a kalászokon a penészbevonat csak helyenként jelent meg.

Az inokolum mennyisége átlagos. 2008 őszén nem találtunk sem az árvakelésekben, sem a fővetésekben tüneteket. Kedvező időjárási viszonyok mellett, a fogékony, érzékeny növényállományban valószínűsíthető a megjelenése.

Vöröszrozsda (*Puccinia triticina*)

A környezeti tényezők nem kedveztek a betegség megjelenésének. A kórokozó nem idézett elő fertőzést.

A fertőzőanyag mennyisége alacsony, enyhe és csapadékos tavasz esetén azonban megjelenésére számítani lehet.

Sárgarozsda (*Puccinia striiformis*)

A tenyészedőszakban az időjárási viszonyok nem kedveztek a sárgarozsdának; nem regisztráltunk fertőzést. Az átlagosnál melegebb hónapok visszafogták a betegség terjedését.

Optimális környezeti tényezők (hűvös tavaszt követő hűvös, csapadékos nyárelő) esetén felszaporodása bekövetkezhet.

Búza fuzáriózis (Fusarium spp.)

2008 első felében csapadékosabb időjárás volt jellemző. A kalászhányástól a teljes érésig terjedő időszakban a csapadékos napok száma a 30-at meghaladta; ami a kalászfuzáriózis fertőzés kialakulása, terjedése szempontjából kedvező volt. Tekintettel a környezeti tényezőkre, a vetésterület nagy részén egy –két alkalommal történt preventív gombaölőszeres kezelés. Ennek következtében a tejesérés időszakában csak a terület 21 %-án jelentek meg a tünetek; gyenge fertőzöttséget regisztráltunk. A teljesérés kori, belső fuzárium magfertőzöttségre vonatkozó eredmények a vizsgálatra beküldött 25 búzaminta (728,36 ha) vizsgálatát alapján állnak rendelkezésünkre.

Megyeinkben az átlag belső Fusarium spp. fertőzöttség 5,6 % volt .

A meteorológiai adatokat az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat

Meteorológiai adatok, Miskolc, 2008

Dátum

Átlag hőmérséklet

oC Csapadék

mm Csapadékos napok száma

Április 11,5 50,75 16

Május 16,1 28,5 17

Június 20,7 87,25 17

Július 21,6 118,25 20

Augusztus 21,7 33,75 11

2008-ban a környezeti tényezők, a virágzás és a betakarítás közötti csapadékos napok száma és növényi felület nedvességgel borítottságának időtartama együttesen fogják meghatározni a fertőzés mértékét.

Helmintospóriumos levélfoltosság és levélszáradás (Pyrenophora spp.)

A környezeti feltételek csak részben voltak kedvezőek; a csapadékosabb időjárás mellett az átlaghőmérsékleti értékek magasabbak voltak. Az első tünetek észlelési szinten a április elejétől

jelentek meg. Május közepére a fertőzöttség kissé nőtt, de a tünetek csak az alsó két nóduszon voltak észlelhetők. A tenyészidőszak további részében a kórokozó nem terjedt.

A fertőzőanyag mennyisége az elmúlt évekhez viszonyítva csökkent. Jövőre, ha a tavasz és a nyár csapadékosabb, hűvösebb lesz, jelentősége növekedhet.

Gabonafutrinka (*Zabrus tenebrioides*)

2007 novemberében csócsáló-kártétel a megye déli részén (mezőkövesdi régió) és az encsi körzetben a vetésterület 1 %-án fordult elő.

2008 tavaszán gabonafutrinka lárvakártételt és július - augusztus - szeptember hónapok folyamán imágórajzást nem tapasztaltunk.

A kártevő átlagosnál kisebb egyedszámban fordult elő. A környezeti tényezők a tojásrakás a lárvakelés szempontjából kedvezőek voltak, így a mono- és bikultúrás gabonatermesztő területeken javasolt a gabonafutrinka-lárva (csócsárló) fertőzöttséget felmérni.

Vetésfehérítő bogarak (*Oulema* spp.)

A bogarak telelőhelyüket március végétől hagyták el és ezt követően megindult a betelepedés a vetésekbe. A tojásrakás április végétől, a lárvák kelése május közepétől indult meg. Az egyedszámok változóak voltak, a megye déli részén és a Cserehátban erősebben fertőzött góccok is előfordultak. Június elejére a lárvák egy része már bábozódás előtt állt, július elején megjelentek az újkelésű bogarak. Kedvező környezeti feltételek között zajlott az egyedfejlődés, nagy számú imágó táplálkozott a kukoricán, jelentős a telelőre vonuló egyedszám.

A tömeges betelepedés idején a vetésterület 36 %-a volt fertőzött, az imágók száma 10 hálócsapásban 34%-on 5 alatt, 2%-on 5-15 között volt.

A tömeges lárvakelés időszakában a vetésterület 28 %-án a károsított levélfelület %-a 5 alatt volt, 1 %-án ezt meghaladta.

A vetésfehérítő bogarak (*Oulema melanopa*, *O. gallaeciana*) imágói a megye déli és a Cserehátban nagyobb számban voltak jelen.

A telelő népesség száma növekedett, kedvező telelés esetén intenzívebb betelepődése várható. A lárvakártétel mértéke a tojásrakás, lárvafejlődés idején uralkodó környezeti tényezőktől függően fog alakulni.

Egyéb kártevők és kórokozók:

Tripszek (*Thrips* spp.):

2008-ban nem volt jelentős a volt a tripszkártétel. Az egyedszámok alacsonyak (0-5 db/kalász) voltak.

Jövőre az induló népesség átlagos, száraz-meleg nyár elő esetén nagyobb számú egyed szívogathat a kalászon.

Levéltetvek (Aphididae)

Május első felében jelentek meg az első szárnyas egyedek, június elején a kalászsorsón és leveleken a kolóniák is kialakultak, két faj dominált *Schizaphis graminum* (80%) és *Rhopalosiphum padi* (20%). Kártételük a parazitoidok intenzív tevékenysége miatt nem volt jelentős, továbbá június elején - a növényi szövetek elöregedése következményeképp - elvándoroltak a búzáról.

Jövőre is a környezeti tényezők alakulásától függően fog változni az egyedszám és a fertőzöttség mértéke.

Poloskák (*Eurygaster* és *Aelia* spp.) és szipolyok (*Anisoplia* spp.)

A poloskák száma megegyezte nagyobb volt, kártételük (kifehéredett kalászkok) május közepétől látható volt; június elején megindult a tojásrakás, valamint lárvakelés. A pete- és lárvafejlődés kedvező körülmények között zajlott, az egyedszámok növekedtek.

Szipolyok a megye déli részén nagy volt az egyedszámuk, jelentősebb lárvakártétel kialakulása valószínű.

Szeptóriás pelyvabarnulás (*Septoria nodorum*)

Június elején, a szemfejlődés időszakában a kedvező környezeti tényezők hatására a tünetek megjelentek és gyakoribbá váltak a kalászon, melyek a szálkás kalászu fajtáknál a szálkán és pelyvalevélen is észlelhetők voltak.

Miskolc, 2008. október 27.

Dr. Gyulainé Garai Adrienne
előrejelző

